

СТАНОВИЩЕ

От: **проф. д-р Лина Георгиева Анастасова**, Бургаски Свободен Университет, научна специалност „Маркетинг“

Относно: конкурс за **доцент** в професионално направление 3.8. Икономика (маркетинг, мениджмънт и предприемачество) публикуван в „Държавен вестник“ бр. 82 от 14.10.2022 година.

Основание за представяне на становище

Конкурсът е обявен за доцент в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика и е за нуждите на Центъра по икономически и управленски науки- Бургаски Свободен Университет. Участвам в научното жури на основа на Заповед ЛС-50 от 30.11.2022 година на Ректора на Бургаски Свободен Университет.

1. Кратка информация за кандидатите в конкурса

Единственият кандидат по конкурса за доцент в професионално направление 3.8. Икономика (маркетинг, мениджмънт и предприемачество) на Бургаски Свободен Университет е Виляна Янкова Русева. След завършване на средното си образование, кандидатът по конкурса учи през периода 2006-2010 година бакалавърска степен по финанси в Икономически Университет- Варна, през 2010 до 2012 година учи и завършва магистратура по „Счетоводство и контрол“, а след това придобива магистърска степен по „Управление на туризма“ в Университет „Проф.д-р Асен Златаров“ -Бургас. През 2017 година Виляна Русева става докторант на самостоятелна подготовка в Центъра по икономически и управленски науки на БСУ и през 2019 година кандидатът по конкурса защитава докторска степен по 3.8. Икономика. През целия период на обученията си Виляна Русева е работила на различни длъжности и в различни сфери- туризъм, банково дело (Инвест банк, Интернешънъл Асет Банк АД – клон Бургас), но най-дълга е трудовата ѝ заетост в сферата на туризма, където е работила за някои от големите туроператори- като Болкан хюлидейс, Томас Кук и ТУИ, опериращи на наши важни емитивни пазари.

От 2017 година до сега кандидатът по конкурса работи в БСУ най-напред на хонорар, а по-късно и на основен договор като асистент в семинарните занятия на няколко управленски дисциплини и такива свързани с туризма. Положителен факт в нейната професионална биография е, че тя владее отлично английски език и има голям опит в работа с представители на различни култури поради заетостта ѝ като лицензиран екскурзовод. Тя е член и на Югоизточен съюз на екскурзоводите „Ваня Райкова“. През последната година Виляна Русева работи и като преподавател по Предприемачество в ПГРЕ- Г. С. Раковски – гр Бургас.

2. Изпълнение на минималните национални и допълнителни университетски изисквания за заемане на академичната длъжност “доцент”

Д-р Виляна Янкова Русева е представила в документите си Справка относно изпълнението на минималните национални и допълнителни университетски изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, съгласно чл. 2Б, ал.2 и 3 от ЗРАСРБ. Съгласно представената справка гл.ас. д-р Виляна Русева е изпълнила минималните количествените изисквания за покриване на 4те групи показатели, а именно, както следва: Група А- 50; Група В- 100; Група Г (показатели 4-10) - 230 т. при изискване 200 т. и Група Д (показатели 11-13)- 75 точки при изискване 50 т., Общо- 455 точки. От представените данни е видно е, че кандидатът по конкурса покрива по отделните групи показатели количествените изисквания, като при група Г и група Д има и малко надвишаване на изисквания минимум. Относно 4та група показатели представената информация сочи, че кандидатът по конкурса има 9 цитирания от български автори.

Представените документи показват, че д-р Виляна Русева отговаря на 4 от допълнителните изисквания на Центъра по икономически и управленски науки за заемане на академичната длъжност „доцент“, като по две от изискванията има значително превишение на минимума- броя на публикациите след дисертационния труд и бр. участия в проекти с крайни и възложители международни и национални институции. По-подробният преглед на справката сочи висока проектна активност на кандидата по конкурса, която участва в 8 проекта за 3 години, които касаят важни аспекти на съвременните тенденции в икономиката, предприемачеството и социалната сфера. Единствено изискването на БСУ за бр. отработени аудиторни часове към момента на конкурса не е изпълнено- отработените часове са 447.

3. Оценка на учебно-преподавателската дейност на д-р Виляна Русева

Според представената справка кандидатът по конкурса притежава от 2019 година научната степен доктор по „Икономика“ и съответно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и от септември 2017 годшна започва преподавателската си дейност, най-напред като хоноруван асистент към ЦИУН на БСУ, а от септември 2021 година тя е назначена и на основен договор като главен асистент и води семинарните занятия по няколко дисциплини, а именно: Бизнес планиране, Управление на проекти, Управление на иновации и инвестиции, Управление на услуги, Устойчиво развитие на туризма, Маркетинг в туризма и Управление на човешките ресурси.

В същото време е необходимо да се отбележи, че гл.ас. д-р Виляна Русева е била лектор и по линия на различни проекти и договори и по-точно: лектор в курс за Екскурзоводи към Югоизточен съюз на екскурзоводите – Ваня Райкова, гр. Бургас, Ментор по преакселаторска програма „Beyond“ на Джуниър Ачийвмънт България (JA Bulgaria) и лектор по дисциплината Бизнес планиране по Платформата “STARTUPHUB.BG” в рамките на проект “Осигуряване на ефективна подкрепа за предприемачество”.

4. Оценка на научните публикации и научно-изследователската дейност на кандидата

Според академичните изисквания и практика, очевидно важен елемент от

академичната дейност на един университетски преподавател е научната му продукция и научно-изследователската му активност. Извън публикациите по темата на дисертационния труд според предоставената информация, д-р Виляна Русева има 1 самостоятелна монография- Русева, В., Съвременни предизвикателства пред маркетинга и предприемачеството. Бургаски свободен университет, 2022, ISBN: 978-619-253-021-1. Монографичният труд представя основните тенденции, нововъведения и предизвикателства пред съвременния бизнес, маркетинга и предприемачеството в условията високотехнологична среда и дигитализация на икономиката и тяхното влияние върху човешкия индивид и възприятие, както и различните видове дейности, породени от възникналите потребности. В монографията е направен доста богат теоретичен преглед на автори от различни държави, теоретични модели и резултати от изследвания, както и актуална статистическа информация- броят на източниците е 259 заглавия, преобладаващо по обясними причини на чужд език. В същото време не мога да не отбележа и един пропуск при писането на монографията- специално Първа глава относно маркетинговите предизвикателства, а именно: има доста публикации по темата на известни български автори в маркетинга- професорите Б. Дуранкев, В. Благоев, Г. Младенова, Хр. Катранджиев, С. Желев, Д. Доганов, Л. Анастасова, Е. Станимиров, Кр. Маринов и др., които не са споменати/цитирани в раздела, а при един преглед на публикациите по даден проблем е въпрос на научна и академична етика и стандарт да се прави по-обстоен преглед на трудовете, за да се покаже познаване на материята. Подобно е положението при публикациите номер ПЗ и П10 от списъка и занапред д-р Виляна Русева трябва да има предвид това обстоятелство.

Считам за силна страна на монографичния труд, че в него се прави критичен анализ на различни виждания относно дефинирането на понятията „предприемачество“ и „предприемач“, както и изясняване същността на категориите „социално предприемачество“ и „социален предприемач“. Монографията се отличава с ясен научен стил, коректно използване на терминология и навсякъде се чувства собственото мнение на автора, което ѝ придава допълнителна стойност.

В материалите по конкурса е представена и глава в колективна монография под печат - Русева, В., Зависимост между факторите за развитие на съвременните форми на предприемачество и иновационната активност на организациите, Научно издателство на БАН „Марин Дринов“.

Статии и доклади

Представени за рецензиране са 15 научни трудове на д-р Виляна Русева- статии и доклади, а именно: 1 статия- колективна е в научно издание, реферирано и индексирано в световна база данни с научна информация, 3 статии в годишника на БСУ (#12, #14 и #16) и 11 доклада на различна тематика, представени на различни български и международни конференции (#3,4,5,6,7,8,9,10,11,13 и 15). Като положителен трябва да се отбележи и факта, че 5 от всички публикации са на английски език, при това на много добро ниво, което дава възможност да бъдат четени от академични кадри в международната общност, които пишат по същите или подобни теми. В същото време 8 от докладите са изнесени на научни конференции на Бургаския Свободен Университет и по тази причина имам препоръка на края на становището.

Според предоставената справка за публикациите, кандидатът по конкурса има 4 и

самостоятелни студии по 30 страници на актуални теми, две от които са свързани с управление на човешките ресурси и „споделени пространства“, а другите две са по управленчески и маркетингови проблеми: дигитални измерения на зеления маркетинг и управленски капацитет и връзката му с динамиката на развитие на малките и средни предприятия. Представен за рецензиране е и един самостоятелен учебник на кандидата, а именно: Русева, В., Въведение в социалното предприемачество, Бургаски свободен университет, 2022, ISBN: 978-619-253-022-8, което е една добра основа за комплектоване на собствени учебни материали по отделните дисциплини.

5. Обобщена оценка на основните научни и научно-приложни приноси на кандидата

След детайлно запознаване с публикациите и собственото мнение на кандидата по конкурса, считам, че трудовете на д-р Виляна Русева се открояват със следните 4 теоретични и 5 научно-приложни приноси.

Научни приноси

1. Изследвани са възможните нови предприемачески модели като акцент в икономическите изследвания през последното десетилетие; Направен е опит за интегриран и по-холистичен прочит и анализ на връзката между маркетинга и предприемачеството в контекста на новите бизнес реалности, предизвикани от процесите на дигитализация (#1 и #21) .

2. Изяснена и дефинирана е същността на понятията „социално предприемачество“ и „социален предприемач“. Разгледана е връзката „социално предприемачество“ – „социални услуги“ – „социален активизъм“ като са открити разликите между тях (#1 и #22). Очертани са ясно ползите от съществуването на „социалните предприятия“ (#4 #6 и #7).

3. Изследвана и очертана е връзката между бизнес консултирането и обучението и подобряването на икономическата ефективност в организациите (#2, #9, #20).

4. Направено е систематизиране по отношение на „споделените работни пространства“ и критичен анализ на съществуващи дефиниции за основополагащи понятия в теорията и практиката по този проблем.

Необходимо е да отбележа, че не приемам част от първия научен принос като оригинален, посочен от кандидата по конкурса, тъй като в България има през последните 5-6 години не малко публикации и становища относно промени в пазарите и потребителското поведение предизвикани от дигитализацията на предлагането и комуникациите и това може да се види от преглед на българската литература по проблема.

Научно-приложни приноси

1. Направени са анализ и оценка на степента на развитие на социалното предприемачество в България и съответната нормативна база като се застъпва тезата, че „тук (в България) е характерна една неясно очертана хибридна форма между действащата икономика и позицията и нуждите на гражданското общество в лицето на различни сдружения, стопански субекти, упражняващи дейност, реинвестирайки печалбите си в полза на социална кауза“

2. Идентифицират се поведенческите аспекти в предприемачеството (П1), което помага за дефиниране на характеристиките на предприемачеството в България.
3. Изготвен е обстоен и аргументиран анализ на развитието на социалното предприемачество в световен мащаб и появата и характеристиките на концепцията за социално-отговорния маркетинг.
4. Направен е анализ на влиянието на маркетинга и използването на маркетинговите инструменти за повишаване на ефективността на малки и средни предприятия, което може да бъде от полза на собствениците и мениджърите на такива бизнес единици.
5. Анализира се взаимовръзката между продуктовете и процесна иновация като инструменти на маркетинговата стратегия на МСП, като нализът е направен на база проект „Регионално индексирание на иновационната активност в отраслите на икономиката (ИРИСИ) - сценарии пред идентифицираните в ИСИС четири приоритетни тематични области за интелигентна специализация и мястото им в кръговата икономика.

Посочените от мен научни и научно-приложни приноси в трудовете на д-р В. Русева показват нейната активна изследователска дейност и са повече от достатъчни за избирането ѝ за заемане на академичната длъжност „доцент“.

6. Критични бележки и препоръки към кандидата

След споделяне на мнението ми относно цялостната преподавателска, научно изследователска и публикационна активност на д-р Виляна Русева, нямам сериозни критични бележки, но бих отправила 2 важни колегиални препоръки:

- Необходимо е бъдещият доцент- д-р Виляна Русева, да наблегне на писането на статии, а не предимно доклади и при това някои от тях да бъдат публикувани в международни списания с blind-peer-review рецензиране, а още по-добре и в списания индексирани в световни бази данни с научна информация.
- Във връзка с прегледа на мненията/становищата на различни автори по даден проблем, препоръчвам на кандидата по конкурса да наблегне в бъдеще и на по-пълно проучване на българските автори на маркетингови публикации, което ще добави научна тежест към публикациите ѝ.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение, бих искала да отбележа, че кандидатът по конкурса д-р Виляна Русева отговаря напълно на изискванията на чл.24, ал 1,2,3,4,5 от ЗРАСРБ за условията и реда за заемане на академична длъжност „доцент“. Представената и оценена учебно-преподавателска, изследователска и публикационна дейност на кандидата по конкурса и професионалната ѝ квалификация в научната област, в която преподава и пише, ми дават основание да изразя своята положителна оценка и да гласувам с убеждение за избора на **д-р Виляна Янкова Русева** за доцент в професионално направление 3.8. Икономика (мениджмънт, маркетинг и предприемачество).

27.01. 2023 г.

Подпис:

проф.д-р Лина Анастасова

